

ADAOSE ȘI INDREPTĂRI

I. la INTRODUCEREA

§ 21. Un *t* (sau *d*) final parasitic s'a dezvoltat la următoarele vorbe: maibent (= mabein), saivant (= saivan), șahmarand (= șahmaran) etc.

elisiunea unui *r* în vorbele: berbe[r]lic, murda[r]lic și serda[r]lic.

§ 40. „Cu rogojina aprinsă în cap“ ... O reminiscență a acestui obicei și în „Cântecul lui Prîscovenu“ din Teleorman (Tapu, 97-98): Șapte boieri de țară, Să mergem la jăluială, Să dăm jaldă Impăratului, În porța Țarigradului... Cel șapte boieri se gătia... La Țarigrad ajungea... El din caic jos se da, Cu ipingele se 'mbrăca... Șapte rogojini că-mi lua... Cu catran le cătrănia, Cu bumbac le bumbăcia Și cu spirt că le stropia, În trei prăjini le ridica, Luminarea c'aprindea, Foc la rogojini că-mi da. Rogojinile 'mi ardea, Focu mare se făcea, Țarigradu înspăimînta... Am venit la jeluială înaintea Măriei sale, Cum judeci lumea totă, Să ne faci nouă dreptate!

§ 41. Lăntarii conservă și astăzi unii termeni speciali din tehnica muzicii turcești. Ast-fel cîrdele vioarei (și cobzei) poartă nume orientale: cîrda lui „sol“ se numește *rast*, a lui „re“ sau „mi“ *nevâ* și a lui „la“ *sebâ* sau *sabâ* (Bilciurescu, Ghidul Bucureștilor, p. 67). În capitolul ce Sulzer consacră muzicii turcești, se află următorul pasaj (II, 438), care poate servi de comentariu observațiunii precedente: Numele tonurilor pe violină: prima cîrdă *rast*, a doua... *nevâ*... iar semi-tonul *sebâ*...

§ 45. Tractatul din 1391 e atestat, independent de Fotino, de către d'Ohsson (VII, 442) și Hammer (XVII, 105).

§ 70. În privința termenului „scîndură de Galați“, cf. M. Nacu. Geografia jud. Covurlui (1891), p. 240: „Cînd e vorba de lemnele de construcție nu se amintesc la Constantinopole de cît de cheresetelele din Galați. Așa, de exemplu, cînd cineva cere acolo o scîndură grîsă (dulap), nu se exprimă altfel de cît: dă-mi un *gâlăfen*... (după un raport al consulului român din Constantinopole).

§ 109. Elementul turcesc lipsește nu numai din literatura religioasă propriu-zisă, ci aproape cu desăvîrșire și din acele ramuri ale literaturii populare (ca colinde, descîntece, vrăji...). cari stau în raport mai mult sau mai puțin intim cu credințele religioase.

Bogate în turcisme sînt și baladele oltene culese de d. Chr. N. Tapu și publicate în colecțiunea *Materialelor folkloristice* (cf. adaosul

la Bibliografia) de sub direcțiunea d-lui Gr. G. Tocilescu. Ele sînt interesante prin o tendență modernizătoare, care se manifestă pe de o parte în numeroasele diformări ale terminilor titlaturii otomane (cari în colecțiunile anterioare conservă forma primordială; ca ex. cf. spahi), iar pe de alta prin substituirea de vorbe neologice (ex. de haine) în locul vechilor numiri consacrate. Aceste particularități arată îndeajuns, că spiritul poporului a intrat deja în al doilea stadiu al evoluțiunii sale, când amintirile trecutului încep să amurgescă și expresiunea lor să devie din ce în ce mai vagă.

Colecțiunile oltene sînt particulare:

a) nume proprii ca: Ağuș[i]ță, Aışa [Aışica, Aışița], Arsan, Delidarda, Idirna, Mizil-Craiū [Mizilca, Mizilcuța], Savalat, Suliman-Pașa etc. și frase întregi turcesci mai mult sau mai puțin corupte (ex. p. 58): Cine te-a ucis, Ioldașim? *Vala bîrbam, cardașim!* și formule obișnuite: *Baca, baca, ghiaura* (Cătă, cată, ghiaurul!)...

b) un număr de vorbe turcesci ce nu le mai întîlnim aiurea: ardalic (=odalic), baldag (=baltag), basceă (=bacceă), begu (=bey), buhaz (=bogaz), cafat (=cafaz), ciorbagiū, colgiū, derea, dugialic (=ghigialic), gialap (=gelat+gelep), iortoman, refenea, tambură, terezie, ūrbalic; și în fine, forme verbale unice: bulucesc, bulibășesc, căfenesc, ciobesc, mărțăcesc etc. și adverbiale: cerchezesce, deliesce etc.

Mai este de observat, că unele din turcismele proprii acestei colecțiuni au forma sêrbescă (cf. bascea, beg, dugialic...).

§ 110. Cunosători ai graiului macedonien asigură, că sensul de „surveillant de la boucherie” ce rēposatul Obedenaru dă vorbeii *baciă* la Români din Macedonia, e imaginară...

§ 111. Procedura de-a reproduce vorbele turcesci după transcrierea neo-grēcă e destul de veche: Miron Costin întrebunțază deja alternativ *Habeș* și *Hambes*... Acestei curioase sisteme de transcriere îi se datorează existența unei vorbe imaginare, care se repetă în toate manualele noastre de istorie și care în fapt e o simplă erorē de transcriere. E vorba de *Talambașa*, pretinsul nume al calului boierit de Mavroghene (Fotino II, 175: Mavroghene, spre a-și bate joc de caftanuri și de boieri, a îmbrăcat cu caftan pe *un cal al sēu ce se numia Talambașa* și-i a dat titlul de Clucer). Vorba nu este altceva de cāt transcrierea neo-grēcă a lui TABLA-BAȘA adică Τραπεζαρία: cf. Fotino II, 47: un cal împărătesc carele se chiamă *tablampașa*... Transcrierea eronată a traducătorului, rēposatul Sion, a dat astfel naștere unui nume curat fictiv, un fel de idol istoric...

La formele intermediare maghiaro-turce adaogă:

beșchie (*bașchie* și *bestie*) 1. unēlta dogarului și a dulgherului: un fel de ciocan al cărui capēt este șanțuit (Damé, Terminol. 87, 89, 112); 2. un fel de ferestrău îngust și lung (în Moldova); — БИСКІ (d. turc. bičky), scie; bulg. serb. bičkila. V. Partea II: bischigiū.

captar, un fel de capac cu care se acoperă stupul: acest capac, adesea o strachină sau scafă (Damé, 75, 120), se mai numește și *cap-talan*; — КАПТАЛАН și КАПТАР „Bienenkorb” (d. turc. kaptar „capote” (d'une ruche) d. kapmak „couvrir” (V. capac). Din turcesce nu avem nici-un termen de apicultură.

La formele intermediare greco-turce: *mănătarcă*, un fel de ciupercă (*Agaricus*): — μανιτάρι (d. turc. mantar „champignon”): finalul -că se datorează influenței analogice cu „ciupercă”.

HATİŞERİFUL d. 1802: citește 23 *Novembre* în loc de „23 *Oc-tombre* din același an”.

BIBLIOGRAFIA. Adaogă următoarele trei opere în curs de publicare (primele două terminate):

Damé (Fr.), *Incercare de terminologie poporană*. București, 1896.

Materiale folkloristice, vol. I: *Poesii populare* publicate sub auspiciile Ministerului de Instrucțiune publică sub direcțiunea D-lui Gr. G. Tocilescu (în special ȚAPU, cântece din Oltenia, p. 1—500).

Tiktin (H.), *Rumänisch-Deutsches Wörterbuch*, 5 fascicule, 1895—1899 (până la *cela*).

II. la VOCABULAR

Abaio — citește: *abaiă* n. în loc de *abai(e)* f.

aguș — adaogă: *Agușită*, în Oltenia (ȚAPU, 53: *Agușită* al lui Topală, Care-i mândru fără sémă și de revestit prin țară).

aliș — șterge: *iliș*.

ama — ȚAPU, 62: Bă Stoian, n'ai fost așa mare, *Ama* numele ți-a fost mare...; adaogă: ngr. *amá*, mcr. *ma*.

anteriū — Var. (olténă) *hantiriū* (ȚAPU, 80: Dar am vădut pe mama lui Stanislav, Spălându-i zăbunele, *Tóte hantiriile*).

arap — adaogă: ngr. *ἀράνης*, fem. *ἀράνησσα*, n. *ἀράνη*, negre, négresse; espèce de génie (myth. pop.); *ἀράνης*, staffi păzitoare de comori.

arbiū — adaogă: *arbiaș* (ȚAPU, 165: Și dă-mi ăl fluer al tēū, Să-ți dau *arbiașul* meu).

arman — adaogă: și în jud. Tulcea (MATER. FOLKL. 1476: Din mănunchi în snopi, Din snopi clăi, Din clăi în car, Din car pi *arman*)... *armănit*, treerat (Damé, Terminol. 56: treeratul în jud. Constanța se numește *armănit*, iar aria *arman*).

at — adaogă: pl. „hăți” (ȚAPU, 54: A pus trei *hăți* la coșare). Forma „hate” la Teodorescu e greșită.

babă — adaogă: 1. ngr. *μπαμπάς* (forma *μπαμπάνης* e probabil românescă: cf. suf. -că § 23); 2. fig. = babalfe (la o móră de vînt) Damé, Terminol. 162.

babalfe — adaogă: 1. la o móră de vînt (Damé, Terminol. 162); 2. (și *bubuluc*) tarac ce sprijinesce cóstele prispelor, în Bacău (Ib. 95) băcan — adaogă: *băcănesc*: hârtie *băcănescă* (Tiktin s. v.) și *băcănime*, Mold. *băcălime* „starea de băcan” (ibid.).

bacșiș — ȚAPU, 117: Ține, Dolfó, acilea, Mare *bacșiș* ți-oiū da... Adaogă: *bacșișuesc* „a da un bacșiș” (JIP ap. Tiktin s. v.: administrația *bacșișuită* de rēi arendași).

badie — Sev. Nunta, 126 [orație]: Jderuri și papuci *imbadii* [= în badii], Perechea lor 5 lei.

baibafir (V. bașfir) și *baibazir*, stofe prețioase din carl se făceau haine sau cioltare domnesci, la Tătari: cf. Tiktin s. v.

balaban — adaogă: rut. sokol balaban „un fel de șoim de vî-nătóre”; despre raportul vorbeii cu slav. *bolovanū* (primitiv „butuc”). cf. Miklosich, Türk. Elem. I, 19.

balamale — (ȚAPU, 90: Cu picioru 'n ușa da, Din *balamale* sâria). Adaogă: *balamare* (Id. 151: Cu picioru că mi-i da, Ușa din *balamare* sâria) și *blagamale* (= baglamale: DAMÉ, Terminol. 98: *balamale* sau *blagamalele* ușei).

baltag — Var. olténă **baldac** (ȚAPU, 152: [Codrónu] Vindea calul, armele, Rămânea cu *baldacu* Numai cu șeua 'n spinare; 387: Și unde oîu găsi omi bătrân, Să-l dau *baldace*...)

baș — adaogă: **baș-hamal**, primul hamal (BENGESCU ap. Tiktin: sînt al halei *baș-hamal*).

bazea — ȚAPU, 275: Cum și-o pîrtă maică-sa Cu rochița de *bazea*... Adaogă: ngr. *μαζές* (= *ζιμτζου*).

beiu — Var. (semi-literară) **beg**, în baladele oltene (ȚAPU, 60: La Cladova se ducea, La *begu* că se ducea; 62: *Begule*, Domnia ta, Frate nu mă judeca, Ca să fii tu la mîna mea.

beleziec — adaogă: mcr. (formă metatetică) bizilică „brățară”.

berechet — adaogă: 5. (ca adv.) à foison; mcr. „belșug”.

beșlii — vorba, ca și derivatele ei, revine adesea în baladele oltene (ȚAPU, 53: *Beșlii* că se strîngea, Ca cîinii la zalhana; 55: Ce *beșliu* e pe pămînt, Măine să-l vîd pribegit; 56: Vestea la *beșliu* că 'mîl da, Toi pre cai gata era; 57: De la Izlaz până la Ilii, Să dau lîfă la *beșliu*; 89: Frunzuliță de secară, Cât era *beșliu* în țară...) și în cîntecele macedo-române (WEIG. II, 55: Tu să-ni faci nouă fcliori... Doi s'nă li pitrețem *beșliu*, Ta s'aruvîescă căltăni și veșu...); și ca adj. „voinic” (ȚAPU, 58: Ce turc era mai bogat, La Stoian băgat argat; Ce turc era mai *beșliu*, La Stoian argheligi). Formele secundare: beșlegă (ȚAPU, 57: Să mă pul ghiuler mai mare Peste *beșlegii* din țară) și beșlegia (ȚAPU, 57: Să mă duc la București, Ca să iau ghiulera Și *beșlegia*).

bondoc — adaogă: **bundaci** (Dîmbovița) și **bunduci** (Mehedinți), numele taracilor ce sprijinesc cîstele prispelor (Damé, Terminol. 95, 100: tarasii, gâscele, *bundaci*, *bunduci*, derecii, parmicii, bubuluicii, urșii, popondocii sau gorgozanii).

bre! — vorba revine adesea în cîntecele oltene (ȚAPU, 14: Iana că-i striga: A, *bre!* Moș-Crăciun, Că ești mai bătrîn... 54: Am audît, *bre*, Agus... 15: Și 'mî striga în gura mare: Dalei, surățico Stanco, *bre!* *bre!* D'ai făcut vre-odată bine, Fă-ți pomană și cu mine!)

bulibașa — adaogă: **bulibășesc**, a ajunge bulibașa (ȚAPU, 58: Dar Stoian Bulibașa, Căpitanul de Craina, De cînd s'a *bulibășit*, Haznale n'a mai venit).

bulucesc — adaogă: (și **bulugesc**), în cîntecele oltene (MATER. FOLKL. 825 [doină]: Nu ne duce ca pe noi, Ci ne duce ca pe boi, Legați în frîngii de tei, *Buluciți* ca nisce oi). Cf. WEIG. Rum. Dialekte, 83: *bulugesc*, a grămădi, a ataca.

burii — CAP. 318: Constantin-Vodă s'a tras de aî venit în țară, pentru că aî avut avuție încărcată în *burie* în heleșteul de la Dobreni; DUM. 26: două-deci *burie* cu praf. — Adaogă: **buriaș** (DUM 32: scôseră praful din 580 *buriașe*).

burghiu — MATER. FOLKL. 439: Fôie verde, măr sălcii, D'aș fi gros ca un *burghiu*). Adaogă: **burghiaș** (ȚAPU, 37: D'un *burghiaș* că 'mî căta, Gaură 'n caic că da, Apa 'n dînsu că intra).

but — cit ngr. *μπούτι*...

butuc — vorba e o formațiune indigenă de origină obscură (cf. Schuchardt în Zeitschrift für romanische Philologie XV, 97-104).

buzdugă — adaogă: **buzdugă**, în cîntecele oltene (ȚAPU, 86: Cu 180 de buți, Tote buți, *buzdugă* D'o 150 de vedre). Vorba „buzunar” sună oltenesc *pozunar* (ȚAPU, 92, 115).

cadîna — ZANNE IV, 287: „a sta ca o cadîna”, fără a face nici o trîbă (despre femeile lenese).

cafás — Var. **cafát**, în cântecele oltene (ȚAPU, 104 : Sus în *cafát* se suia, Pe Dobrișan îl judeca, Cu cât capu n'ul lua; 111 : [Letinu] Sus în *cafát* se suia, Cu ochianu se nita).

cafenea — adaogă: **căfenesc**, a bea cafea (ȚAPU, 69 : Ei unde mergea La năgră cafea, Dă se *căfenia*) și cafegiu (Țapu, 56 : Cinci galbeni de aur scotea, *Cafegiului* dăruia).

călép — adaogă: *călepele* se numesc în Muntenia „sculuri” (Damé, Terminol. 140).

calup — adaogă: 8. flórea ce se face la capétul stîlpilor, la casele de munte, în Prahova (Damé, Terminol. 99).

canara — adaogă: 3. în Moldova, pășune de îngrășat vitele pentru zalhana (cf. Tiktin s. v.): vite pentru *canara*.

capcană — vorba se află și în Psaltirea în versuri a lui Dosofteiu (XXIV, 51 : Că tu 'mi vei scóte de *căpcană* Piclórele din cursă viclénă), care a luat vorba din rusesc.

capot — adaogă: **capoceliu**, îmbrăcat cu capotul său mantaua militară (formațiune originală analogică): cf. Doc. III, 506 (d. 1787) : Postelnicul *capoceliu* și înarmați...

cărdășesc — adaogă: 2. (ironic) a snopi în bătai, în cântecele oltene (ȚAPU, 55 : Beștii lui Abdulah Cu măciucă *că-l cărdășia*; 58 : Când pe scară jos se da, Toți turcii *că-l cărdășia*) și **cardaș**, horă după masa de cununie, în Moldova (Sev. Nunta, 281).

casap — adaogă: **hasap** (Baronzi, 161).

cașcaval — ȚAPU, 116 : Brânză dulce din sedită, *Cașcaval* din comanic, Cum stă bine la voinic. Adaogă: originea vorbeii italiene (cf. Tiktin s. v.): caș ce se anină de-a călarele (*a cavallo*) pe prăjină.

cășlă — adaogă: **cășlar**, cel ce strînge fructul, în Moldova (IONESCU, Doroh. 370 : *cășlarul* este tocnit cu 6½ galbeni pe an).

căștiu — cu sensul de „căștig”, într'un cântec olten (ȚAPU, 74 : C'am vindut ciređile Și-am bėut *căștiurile*).

cataif — adaogă: 2. (cf. Tiktin) se dice despre tutunul fin tăiat.

catifea — adaogă: **catifelat** (formă neologică: cf. fr. *velouté*) VLAHUȚĂ, Dan, 151 (ap. Tiktin): pielea femeii albă și *catifelată*.

catîr — adaogă: 2. (și **calacatîr** = ca la catîr, în Moldova, bocănei (Tiktin s. v.).

cauc — adaogă (la 3) : cf. bulg. serb. *kalpak* (igumenski).

cazan — adaogă: (ca adj.) roșiatic, despre fața lănei la oi (Damé, Terminol. 67 : după fața lănei oile sînt... negre sadea, *cazane* sau roșiatică, stogomane și lăi).

cazma — adaogă: 1. (în Mold.) hîrlețul ce slujesc la facerea șanțurilor; 2. (în Munt.) țîrnăcopul ce se întrebuintează la seosul buturugilor (Damé, Terminol. 38).

cerchez — adaogă: **cerchezesce**, în cântecele oltene (ȚAPU, 128 : Să mă tunđi *cerchezesce*, Să-mi lași chica deliesce; 151 : Și mi-l tundeă sfranțuzesce, Și mi-l rădea *cerchezesce*).

chebe — în Brăila, zăbunul se numesc **gheboi** (Dr. Manolescu, 181).

chenar — adaogă: 3. (sens arhaic literar) margine (DUM. 54 : ișind din curtea unuî unchias ce-i era casa cam la *chenar*).

cherestegiū — citește: KERESTEȚI...

chervan — adaogă: **caravană**, dîc saū car funebru în Bucovina (MARIAN, Înform. 250 : cel mai avuți se due la grópă cu patașea saū *caravana*). Ca și ruténul *karavan*, vorba romănăescă e o formă paralelă la „*chiarvan*” saū *chervan*.

- chilă — turc. și KIL (de unde alb. kílă), dar ngr. κίλς.
 chişléc — citesce: KYŞLYK ...
 chiub — var. **chiabur**, deducţiune ulterioară d. pl. chiuburi (DAMÉ, Terminol. 74: în unele părţi se dice *chiaburi* la castrone).
 chiulhanagi — citesce: KÜLHANGI ...
 ciacâr — adaogă: 1. (despre boi) când împrejurul luminilor ochilor are un cercăan alb; 2. (despre cai) când are un ochi albastru și altul negru (DAMÉ, Terminol. 28, 48).
 cialma — adaogă: 2. în Banat, conciu miresel peste care se trage turbentul sau hobotul (Marian, Nunta, 239 și 705), formă și sens luate de la Sârbii bănăţeni.
 ciapraz — adaogă: (și **ciaprazar**), uneltă cu care se îndrepteză dinţii fereastrăului (DAMÉ, Terminol. 115).
 ciardac — adaogă: 3. numele unei părţi a morii de vînt (DAMÉ, Terminol. 162: *cerdacul*, pridvorul său tinda la mîra de vînt).
 ciaun — adaogă: (și **ciaon**), cumpăna orizontală a zidarului (DAMÉ, Terminol. 104).
 ciauş — adaogă: **ciauşesc**, a ajunge ciauş, în cîntecele oltene (ȚAPU, 122: Măi ciauş, tu 'mî eşti rău, De când tu mi-ai *ciaușit*, Nici o slujbă n'ai făcut, Dar pe-asta ca s'o faci!).
 cicaric — adaogă: **cicaricul** din Moldova se numește în Muntenia „sucală” sau „rodan” și nu este altceva de cît o leacă pusă în mișcare de o rotă (DAMÉ, Terminol. 140, 142).
 cigher — adaogă: **coghiriū** (V. Tiktin s. v.) și **ghighir**, într'un cîntec oltén (ȚAPU, 495: Trimetea la măcelari Și lua *Ghigir* (fleați de înțari).
 ciob — adaogă: **ciobesc**, a se fărâma, într'un cîntec oltén (ȚAPU, 402 [cîntecul nunului]: Luați-vă cuțitele, Că s'a *ciobit* lingurile).
 ciorbă — adaogă: **ciorbuliță**, diminutiv de gingășie (ȚAPU, 105: Ștuculiță, lunguliță, Bună este *ciorbuliță*).
 cișniū — citesce: **ceșniū** în loc de „ceșnuț”.
 citarie — ȚAPU, 72: Și 'ți ia iie dintr'o mie, Rochiță de *citarie*.
 ciubuc — adaogă: **ciubucar**, uneltă de zidar sau de dulgher (DAMÉ, Terminol. 104: *ciubuc* sau *ciubucarul*, tiparul de tras ciubucuri pe zid; 115: după întrebuințare, rînduina se numește *ciubucar* sau lambar, mucheriū ...).
 ciuruc — adaogă: (în Mold.) cădătoră de vită, bună de îngrășat pentru zalhana.
 civit — adaogă: 3. (în Bucov.) piatră vîneță (Marian, Serb. II, 16).
 cobuz — vorba, specială cîntecelor moldovenesci, a suferit curioase diforțiuni (**căpus**, **topuz**) în baladele oltene (ȚAPU, 195: *Copusul* de os mult cîntă frumos; 18: D'un *căpuț* de os Răsuna frumos; 187: *Topuzu* de os Mult dice duos).
 condac — adaogă: 2. o parte a fereastrăului (DAMÉ, Terminol. 86: brațele fereastrăului, mîini, crăci, cotioie, mînere, *condace* ...).
 curcut — adaogă: un fel de terciu.
 cutnie — vorba revine în cîntecele oltene sub Var. (corupte) **cuhnie** și **cutie** (ȚAPU, 67: Și rochiță de *cuhnie* Și briū lat din Țaligrad; 70: Și rochiță de *cutie*, Briū lat din Țaligrad).
 dairea — adaogă: **daragiū**, toboșar (ALEXANDRESCU, Dicț. jud. Vâlcea, p. 532: chindia s'a introdus de curînd și se cîntă de lăutari, însoțiți pe unele locuri de câte un toboșar sau *daragiū* [vuvă]); — vorba corespunde unei forme turcesci analogice DAIREĞİ.
 deliū — adaogă: **deliesce**, cum purtau deliū (ȚAPU, 129: Și frumos mi-o tunde, Ș'o tunde cerchezesce Și-l lăsa chica *deliesce*).

divan — adaogă: *divănaș* = divanist (ȚAPU, 209: Voi boierilor, Și voi, *divănașilor*... Până 'n ziua să v'afleși...).

doldora — ȚAPU, 77 (d. Teleorman): Cerșesc săracele Pe toate ulițele Cu traistele *doldora*

dughiană — adaogă: *dughine*, diminutiv de gingășie (ȚAPU, 67: Dar un turculeț mititel... Șede 'n *dughinel*).

duium — într'un cântec din Prahova (ȚAPU, 75: Umbla turcii tot d'aiurea, D'aiurea prin păduri, Tot *duiumuri* pe drumuri).

dulamă — adaogă: *dulămiță*, diminutiv, haină domnească sau haiducăscă, în cântecele oltene (ȚAPU, 158: Na de la mine astă *dulămiță*... Să-mi dai al cojoc mare lăptos; 392: Scolă, mândro, de mă gătesce... Și-mi crește *dulămiță*. Verde ca lăia de viță).

durbac — adaogă: 2. (și *durbacă*) lada sau cutia tescului de struguri, numită și „țarc” (Damé, Terminol, 82).

fanar — adaogă: 2. o parte a morii de vânt, numită și „priselul” sau „vălugul”: în Tulcea îi se dice *fanar*, iar în Covurlui și Constanța *fener* (Damé, Terminol. 162, 163).

firmă — adaogă: *firmănaș*, într'un cântec din Teleorman (ȚAPU, 58: Dară Hanu C'aușia, D'un *firmănaș* că 'mi scria. Cu slova ca furnica, Să-i se creță vorba).

fudul — adaogă: falnic, despre cal (MARIAN I. 49: Incălecat'a surul, Surul aprig și *fudul*).

gărbaciū — adaogă: *sgărbaciū*, în cântecele oltene (ȚAPU, 4: Când friu-l sloboșia Cu *sgărbaciū* l'amelința; 72: Cu sfîrîu *sgărbaciū* Pe fața obrazului). Forma bucovină *corbaciū* și *scorbaciū* (= harapnic ap. Marian, Serb. I, 14) e luată din rutenesce.

gelat — vorba revine (sub formele *gialap* și *gialăp* [un compromis *gialat* + *gelep*] în cântecele oltene (ȚAPU, 64: Chip *gialăpului* făcea Și-I dete capul alătura; 66: La *gialăp* el poruncia, Capul lui Drăgan să-l ia; 106: La *gialăp* că poruncia Să-l taie căpășina; 182: Doi *gialăp* că trimetea Și pe Corbea 'l aducea). Sensul de „Muscicapa” e bănașen (Marian, Ornitol. I, 428) și deci luat din sârbesce.

ghebreă — adaogă: *chebreă* (ȚAPU, 151: De căpăstru că mi-l lua, Și afară că mi-l scotea, Cu *chebreă* că 'l ștergea).

ghigêlic — Var. (olténă) *dugialic*, cu sensul de coafură domnească: vorbă identică cu „ghighelic”, după rostirea sârbăcă „diegeluk” (ȚAPU, 149: Poftesc caftan de 'mpărăție Și *dugialic* de Domnie).

giubea — adaogă: *giubelușă*, diminutiv alătura cu „giubeluță” (ȚAPU, 262: Strășiora 'mi pică, *Giubelușă* 'mi strică).

giurgină — Var. (olténă) *gherghină*, într'un proverb d. Vâlcea (Zanne IV, 413): „a juca gherghina”, a fi belșug, când merge anul bine și totă lumea e veselă. Vorba e o asonanță populară cu „gherghină”.

haham — adaogă: măcelar, în genere, într'un cântec din Covurlui (MATER. FOLKL. 729: Măcelaru turcilor, *Hahamu* jidanilor... Cf. ȚAPU, 75 [din Prahova]: Măcelaru turcilor, Chisăgiu ovreilor).

hambar — adaogă: *hambaraș*, lada morii în care curge făina, în Tulcea (Damé, Terminol. 153, 155).

hergheliğiū — Var. (olténă) *arghelegiū* (ȚAPU, 58: Ce ture era mai beșliū la Stoian *arghelegiū*).

hindichiū — adaogă: 3. jghiabul tescului de struguri numit și „gârliciū” (Damé, Terminol. 82).

hunie 1. în Moldova, pîlnie (TARIF 1761: *hunie* cântarul 50 bani); 2. în Muntenia, unelă dogarului numită și „leică” (Damé, Terminol. 85); 3. sens arhaic și exclusiv literar: vale îngustă, ca o pîlnie (Ist.

1715, p. 40: este ca o *hunie* vale strîmtă, care *hunie* pogoră în marginea mării; 55: bogaz, *hunie*, seiș, pogoriș; — *HUNI*, entonnoire (d. gr. *χωνί*); bulg. serb. *hunia*, mer. *honie* „turci” (= ngr. *χωνί*).

iatagan — Var. (oltene) *atagan* și *iatan* (ȚAPU, 156: Pe la șele buz-dugane, La briu cu *atagane*; 73: Cu latul *iatanului* Tot în lungul trupului).

ienicer — Var. (corupte) în cîntecele Oltene: *ianginer* și *nicen* (ȚAPU, 57: *Ianginert* că-mi audia... 85: Turcilor, pasfilor, Și mai-mari, nicenilor...).

imurluc — adaogă: imurlucul se îmbracă în Oltenia sub cortel (Damé, Terminol. 186); cf. ȚAPU, 384: Și 'mi croiesce *imurluc* Verde ca frunza de nuc.

iortoman — în baladele oltene: *iortoman* și *ortoman* (ȚAPU, 11: Dar al voinic *ortoman*, P'al cal bun și *ortoman*... 12: Măi, voinice *iortomane*, Bate murgu, ține drumu...) precum și *iortomănos* (ȚAPU, 8: Un voinic *ortomănos*, C'un cojoc mare lăptos). Căderea lui *i* inițial e o particularitate mai ales olténă: cf. Alomița, asomie, *atagan* (în cîntecele din Oltenia).

ișlic — vorba revine într'un cîntec d. Tulcea (MATER. FOLKL. 1472: Doi-trii frați ai lui, Cu *ișlici* 'n brîi...).

lalea — Var. (oltene) *lala*, *lelea* și *lelie* (ȚAPU, 23: Fôie verde ș'o *lelea*, D-aleu că-l asculta... 747: Fôie, fôie și o *lelie*, Daaleo, dragă Marie... MATER. FOLKL. 1253: Frunză verde de *lalale*, Se uita pe drum la vale...).

lêfă — *lefea*, și în cîntecele oltene (ȚAPU, 80: Săva!-Aga al Diu-lui, Mustafa de la Baba, Care le împarte *lefêua*...).

mahalagiū — adaogă: (adj.) din mahala (ȚAPU, 133: Că Turcii silnicii, Căinii *mahalagiū*, Averea mi-au jefuit...).

maidan — adaogă: locuțiunea „a face maidan”, a încura calul, în cîntecele oltene (ȚAPU, 148: Dară Corbea ce-mi făcea Pê Roșu că 'ncăleca, Puțintel *maidan* făcea, Până când bine 'nflerbinta).

martac — adaogă: *mărtăcesc*, a propti cu martaci, într'o ghicitore olténă despre „opincă” (ȚAPU, 536: Am o casă desvelită, Intâi o *mărtăcesc*, La urmă o 'nvelesc).

melez — în loc de „Basarabia” a se citi „Moldova” (TARIF 1792: *melez* și halali, topul 30 bani).

moșmone — ȚAPU, 339: Maica mea e vrăjitoare, la dăsații la spinare, Plcă 'n sat după *moșmone*.

năstrapă — adaogă: *năstrăpat* adv. în locuțiunea „a călea năstrapă” (=a călea în strachini sau farfurii), în cîntecele oltene (ȚAPU, 53: Căleă rar și *năstrăpat*, Cum e lui Topală drag; 97: Prîscovănu cel bogat, Boier mare și aședat, Căleă rar și *năstrăpat*).

năzuros — adaogă: 2. (despre cai) când se sperie de te miri ce.

odalic — Var. *ardalic* și *ardallip*, în baladele oltene (ȚAPU, 102: La ciobani că poruncia, Oîțele le pornia, Cam cu căinii, Cam cu ciobani, Cam cu *ardalicu* tot; 104: Dar Dobrișan c'a sosit, Cam cu oi, Cam cu miei, Cam cu ciobanii, Cam cu *ardallip* cu tot; 105: Să mi-l aduei poruncia, Cam cu oi, cam cu ciobani, Cam cu *ardalic* cu tot).

papuc — adaogă: la o casă țărănească, flăcău ce se face la capetul stîlpilor (Damé, Terminol. 90).